

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะโภชนาการสูงที่สุดในเด็กปฐมวัยไทย

Factors associated with nutritional status in Thai pre-school children

วริสา คุณากรธำรง
ศูนยอนามัยที่ 6 ชลบุรี

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Study) เพื่อศึกษาสถานการณ์ภาวะโภชนาการและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเด็กสูงที่สุดส่วนของเด็กปฐมวัยในประเทศไทยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากการวิจัย “สำรวจสถานการณ์พัฒนาการและพฤติกรรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทยโดยสุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Three-stage Sampling ในเขตสุขภาพที่ 1-12 จำนวน 31 จังหวัด วัน รวมทั้งสิ้น 9700 คน ระหว่างเดือนเมษายน – สิงหาคม 2560 เก็บข้อมูลจากสมุดบันทึกสุขภาพแม่และเด็ก แบบสัมภาษณ์พ่อแม่ หรือผู้เลี้ยงดูเด็ก ชั่งน้ำหนัก วัดความยาว/ส่วนสูงเด็ก และประเมินการเจริญเติบโตตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย ได้แก่ ส่วนสูงเทียบเกณฑ์ ใช้ประเมินภาวะสูงดี และน้ำหนักเทียบเกณฑ์ส่วนสูง ใช้ประเมินภาวะสมส่วน และน้ำหนักตามเกณฑ์ ตัวแปรต้น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ปัจจัยด้านแม่ ปัจจัยด้านเด็ก และปัจจัยแวดล้อม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา นำเสนอข้อมูลในรูปของตารางแจกแจงการกำหนดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างความถี่ จำนวน ร้อยละ และการทดสอบไคสแควร์ (Chi-square test) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของการศึกษา

ผลการศึกษา พบว่า เด็กอายุ 0-2 ปี และ อายุ 3-5 ปี สูงดีสมส่วนร้อยละ 66.5 เด็กผู้หญิงร้อยละ 67.4 เด็กผู้ชาย ร้อยละ 61.3 น้ำหนักตามเกณฑ์อายุ และน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูง พบว่า เด็กทั้ง 2 กลุ่มอายุมากกว่าร้อยละ 70.0 มีน้ำหนักตามเกณฑ์ส่วนสูงตามเกณฑ์อายุพบว่า เด็กอายุ 3-5 ปี มีส่วนสูงตามเกณฑ์อายุมากกว่าเด็กอายุ 0-2 ปี ร้อยละ 81.5 และ 78.8 ตามลำดับ และ เมื่อพิจารณารายเขตสุขภาพ พบว่าเขต 1 และ 4 สูงดีสมส่วนเกินร้อยละ 70 (ร้อยละ 70.7 และ 73.8 ตามลำดับ) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการสูงดีส่วนของเด็กปฐมวัยไทย ปัจจัยด้านแม่ ได้แก่ อายุแม่ขณะตั้งครรภ์ อายุปัจจุบัน ระดับการศึกษา อาชีพ แม่มีภาวะแทรกซ้อนระหว่างตั้งครรภ์ การได้รับยาเสริมไอโอดีน เหล็ก และโฟลิก การเข้าโรงเรียนพ่อแม่ ANC และ WCC และการฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์ ปัจจัยแวดล้อม ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ ช่วงกลางวันเด็กอยู่ที่ใด และผู้ดูแลเด็กหลักที่บ้าน ปัจจัยด้านเด็ก ได้แก่ น้ำหนักแรกคลอด และ ภาวะแทรกซ้อนหลังคลอด โรคประจำตัวของเด็ก การกินนมแม่ และการได้รับยาเสริมธาตุเหล็ก เด็กเล่นกับบุคคลอย่างเดียว การนอนโรงพยาบาลด้วยโรคท้องร่วง ปัญหาสุขภาพช่องปาก การกินอาหารหลัก 3 มื้อ การกินอาหารว่าง จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านเด็กที่มีความสัมพันธ์กับภาวะโภชนาการเด็กปฐมวัย

การศึกษาพบว่า ภาวะโภชนาการสูงดีส่วนมาจากหลายปัจจัย ซึ่งเกี่ยวข้องกับพ่อแม่ และผู้เลี้ยงดูโดยตรง ดังนั้น ควรมีการสื่อสารให้พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพ เช่น ในระดับชุมชนควรมีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้พ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู และชุมชน เห็นความสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กมีภาวะโภชนาการปกติ โดยเริ่มตั้งแต่การฝากครรภ์ก่อน 12 สัปดาห์ การเข้ารับคำแนะนำในโรงเรียนพ่อแม่ตั้งแต่คลินิกฝากครรภ์ จนถึงในคลินิกเด็กดี เพื่อให้ได้รับคำแนะนำเรื่องการดูแลสุขภาพตั้งแต่ตั้งครรภ์จนถึงการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย ในเรื่องการส่งเสริมการให้กินนมแม่ และอาหารตามวัยเพื่อให้เด็กมีการเจริญเติบโตสมวัยและการส่งเสริมให้เด็กได้รับยาเสริมธาตุเหล็ก เป็นต้น ด้านหน่วยงานสาธารณสุขควรบูรณาการกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ สร้างการมีส่วนร่วมในการติดตามและเฝ้าระวังภาวะโภชนาการเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยไทยสูงดีส่วน